

8.12.2025

Eduskunnan suuri valiokunta 9.12.2025

Palkansaajakeskusjärjestöjen SAK, Akava ja STTK lausunto Suomen U-jatkokirjelmä-luonnokseen Omnibus I -ehdotuksesta 13/2025 vp kestävyysraportointi / huolellisuusvelvoite/ hiilidioksidipäästöjen säätömekanismi

Tarpeettoman hallinnollisen taakan poistaminen on palkansaajakeskusjärjestöjen SAK:n, Akavan ja STTK:n mielestä lähtökohtaisesti tärkeää. Järjestöt suhtautuvat myönteisesti toimiin, joilla lainsäädännön tarjoama työntekijän suoja paranee tai säilyy vähintään ennallaan. Tällaisia toimia voidaan tehdä samalla, kun jäsenmaiden keskenään erilaisia direktiivitoimeenpanoja selkeytetään ja lisätään niiden ymmärrettävyyttä.

Yksinkertaistamisessa ja sääntelyn selkeyttämisessä on kuitenkin tärkeää säilyttää säädösten alkuperäinen tavoite - ideologinen deregulointi ei ole hyväksyttävää. Lainsäädännön jatkuva muuttaminen ei edistä oikeusvarmuutta, ennustettavuutta eikä selkeyttä. Koko Omnibus-prosessissa vaikuttavuusarvioinnit ovat jääneet vähäiseksi, mikä ei täytä laadukkaan lainsäädäntötyön kriteereitä.

Palkansaajat vastustavat yritys vastuuta ja kestävyysraportointia koskevaa Suomen hallituksen kantaa

Kuten valtioneuvosto esittää, myös **palkansaajakeskusjärjestöt kannattavat lähtökohtaisesti muutoksia hiilidioksidipäästöjen säätömekanismiin**. Mahdollisilla muutoksilla voidaan estää muun muassa Euroopan ulkopuolella kestävästi valmistetun teräksen tai sementin pääsy sisämarkkinoille dumpaamaan hintoja ja samalla kohtuullistaa yritysten taakkaa.

SAK, Akava ja STTK huomauttavat, että valtionneuvoston jatkokirjettä koskevassa kannassa ei mainita ollenkaan kestävyysraportoinnin ja yritys vastuudirektiivin tarkoitusta. Myös perusteluissa jätetään huomiotta se, että EU:n kestävyysraportointiasetus ja yritys vastuudirektiivi säädettiin, koska vapaaehtoisilla kansainvälisillä yritys vastuuohteistuksilla ei ole kyetty vähentämään monikansallisten yritysten ihmis-oikeus- ja ympäristöriskejä yritysten toimintaketjuissa. Jos neuvoston esitykset hyväksytään, kuten valtioneuvosto kannassaan esittää, samalla hyväksytään se, että näitä riskejä ei todennäköisesti saada riittävästi hallintaan tulevaisuudessakaan. Tämä kanta ei ole linjassa Suomen aiempien kantojen kanssa.

VNK:n eduskunnalle esittämässä Suomen U-jatkokirjelmässä tuetaan soveltamisalan rajojen tarkastelua lähinnä siksi, että näin vähennettäisiin hallinnollista taakkaa ja yksinkertaistettaisiin sääntelyä. Tämän uskotaan tukevan eurooppalaisten yritysten globaalia kilpailukykyä. Palkansaajakeskusjärjestöjen arvio on, että

8.12.2025

yrittäjävastuudirektiivin ylimitoitettu heikentäminen suosisi erityisesti yrityksiä, jotka eivät noudata vastuullisuusperiaatteita ja heikentäisi vastaavasti vastuullisten yritysten kilpailukykyä niin Euroopassa kuin globaalisti.

Omnibus I -kolmikantaneuvotteluissa tulisi vähintäänkin varmistaa neuvottelutulos, joka edistää riskiperustaisiin ihmisoikeus- ja ympäristövelvoitteisiin perustuvien huollisuusvelvoitteiden yleistymistä Euroopassa ja globaalisti kansainvälisen käytännön mukaisesti.

Valtioneuvoston kannanmuodostuksen lähtökohta on suppea ja jättää kokonaan arvioimatta kestävyys- ja yrittäjävastuusäätelyn päätavoitteiden toteutumismahdollisuudet. SAK, Akava ja STTK eivät tue näiltä osin valtioneuvoston kantaa.

Yrittäjävastuudirektiivin ja kestävyysraportoinnin soveltamisala vaarantaisi EU:n kestävyystavoitteet

Valtioneuvosto olisi valmis tukemaan kestävyysraportoinnin ja yrittäjävastuudirektiivin osalta soveltamisalan korottamista alun perinkin liian suppeasta lähtökohdasta ilman mitään asetettua ylärajaa. Palkansaajakeskusjärjestöt eivät kannata esitystä, jossa Suomi voisi osana kokonaisratkaisua ja neuvottelutuloksen saavuttamista suhtautua avoimesti kestävyysraportointi- ja yrittäjävastuudirektiivin soveltamisalan rajan korottamiseen.

Kestävyysraportointia koskevat komission esitykset supistavat huomattavasti kestävyysraportointidirektiivin piirissä olevien yritysten määrää (80 %), koska pörssilistatut pk-yritykset eivät enää kuuluisi kestävyysraportointivelvollisiin ja velvollisten yritysten henkilömäärä nostettaisiin muiden kriteerien pysyessä samana 250 henkilöstä 1000 henkilöön. Lisäksi raportointivelvollisten yritysten tiedonantovelvoite olisi nykyään huomattavasti suppeampi. Komissio esittää, että pk-yritysten raportoitavat tiedot pitäisi rajata arvoketjun haitallisten vaikutusten tunnistamiseksi kestävyysraportointidirektiivin 29 a artiklan mukaisesti vapaaehtoisin kestävyysraportointistandardien (VSME-standardit) tietoihin. Tämä muutos olisi todella haitallinen, sillä VSME-standardi ei ohjaa yrityksiä selvittämään, onko niiden arvoketjuissa esim. ihmisoikeusrikkomuksia, kuten lapsityötä, pakkotyötä, ihmiskauppaa tai syrjintää. Esitys ei parantaisi heikkoa ja globaalisti huonompaan suuntaan menevää ihmisoikeustilannetta.

Vastaavasti lähes kaikki eurooppalaiset yritykset (99 %) jäisivät voimassa olevan yrittäjävastuudirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle, jos soveltamisala nousisi 5 000 työntekijään ja 1,5 miljardin euron liikevaihtoon. On huomattavaa, että EU:n komissio ei esittänyt omassa pohjaesityksessään muutoksia jo todella korkeisiin soveltamisalan kynnysarvoihin, vaan säilytti soveltamisalan 1000 henkilössä ja 450 miljoonassa eurossa.

Ensisijaisesti kolmikantaneuvotteluissa Suomen on vastustettava kaikenlaisia kestävyysraportoinnin ja yrittäjävastuudirektiivin soveltamisalan.

8.12.2025

Suuren valiokunnan tulee muokata Suomen kantaa seuraavasti:
Suomi ”ei” voi tukea kestävyysraportointidirektiivin ja yritys vastuudirektiivin soveltamisalan rajan korottamista”.

Neuvoston esitys ei vastaa kansainvälisten standardien mukaista yritysten riskiperusteisuutta

Valtioneuvoston kantaluonnoksessa tuetaan neuvoston yleisnäkemyksen mukaista riskiperusteisen lähestymistavan huomioimista sääntelyssä. On huolestuttavaa, että neuvoston esittämä huolellisuusvelvoite ei ole riskiperusteista ja VNK esittää silti sen hyväksymistä.

Huolellisuusvelvoitteen riskiperusteisuus on palkansaajakeskusjärjestöjen mukaan kannatettavaa ainoastaan silloin, kun se perustuu kansainvälisiin standardeihin.

YK:n periaatteiden ja OECD:n toimintaohjeiden noudattamiseen sitoutuneissa yrityksissä on suojeltava ihmisoikeuksia ja otettava ympäristönsuojelu huomioon kaikissa toiminnoissa ja arvoketjuissa. Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevissa YK:n ohjauksissa periaatteissa todetaan muun muassa, että yritysten olisi vältettävä loukkauksista ihmisoikeuksia ja puututtava haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin, joita ne ovat aiheuttaneet tai lisänneet tai jotka liittyvät niiden omiin toimintoihin tai niiden tytäryritysten toimintoihin tai suoriin ja välillisiin liikesuhteisiin. Vastaavasti OECD:n toimintaohjeissa yritykset voivat tunnistaa, miten ne käsittelevät tosiasiallisia ja mahdollisia vaikutuksia toiminnassaan, toimitusketjuissaan ja muissa liikesuhteissaan, sekä ehkäisevät, lieventävät ja selvittävät näitä toimintatapoja. Huolellisuusvelvoitteen käsite sisältyy myös Kansainvälisen työjärjestö ILO:n kolmikantaiseen periaatejulistukseen, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa.

On erittäin tärkeää, että Suomi kannattaa kolmikantaneuvotteluissa muutoksia, jotka lisäävät kansainvälisten standardien mukaista riskiperusteisuutta osana yritysten huolellisuusvelvoitteen täyttämistä.

Ongelma EU:n neuvoston riskiperusteisuutta käsittelevässä kantaluonnoksessa on lisäksi se, että siinä hyväksyttäisiin komission ehdotus, joka mekanistisesti rajaisi huolellisuusvelvoitteen pääosin yritysten suoriin liikekumppaneihin. Tällainen niin sanottu tier1 -rajaus on ongelmallinen, koska se velvoittaa yritykset kohdistamaan toimia ja resursseja tuotantoketjun kohtiin, joissa riskit eivät tyypillisesti ole suurimmat. Samalla vastuulliset yritykset pyrkisivät kehittämään keinoja, joilla täyttää kansainväliset yritys vastuustandardien vaatimukset. Kansainvälisten standardien mukaista ei ole myöskään ulkoistaa vastuuta alihankintaketjujen ongelmien tunnistamisesta yrityksiltä kansalaisyhteiskunnalle.

Kannattamalla neuvoston näkemystä huolellisuusvelvoitteen riskiperusteisuudesta Suomi olisi siis valmis hyväksymään sen, että jatkossa yritysten vastuullisuusprosesseissa olisi merkittäviä puutteita, jotka vahvistaisivat vastuuttomasti toimivien yritysten asemaa. Myös kestävään liiketoimintaan siirtymisen ohjaavuus, yritysten

8.12.2025

tasavertaisten edellytysten turvaaminen ja vastuullisuussäätelyinstrumenttien keskinäinen koherenssi heikkenisi.

Suuren valiokunnan pitäisi asettua kannattamaan muutoksia, jotka puoltavat kansainvälisten standardien mukaisen riskiperustaisuuden lisäämistä. Suomen kannasta olisi poistettava sanat ”Neuvoston yleisnäkemyksen mukaista” seuraavasti: ”Suomi tukee ~~Neuvoston yleisnäkemyksen mukaista~~ riskiperusteisen lähestymistavan huomioimista säätelyssä.”

Pakottavan säännöksen poistaminen vahingonkorvausregiimistä vaikeuttaisi jo entisestään heikkoa uhrin asemaa

Harmonisoidun EU:n laajuisen vahingonkorvausoikeudellisen regiimin poisto tarkoittaisi, että yritykset ja uhrin joutuisivat navigoimaan 27 jäsenmaan erilaisissa järjestelmissä. Tämä voisi vaikuttaa siihen, mihin EU-maahan yritykset sijoittuvat, jos ne alkavat ”kilpailuttaa” eri maiden järjestelmiä löytääkseen itselleen optimaalisimman. Suomen vahingonkorvausoikeudellinen sääntely vastaa pääpiirteittäin voimassa olevaa yritysvastuudirektiiviä, joten Suomen etu on harmonisointi EU:ssa. Erityisen ongelmallinen on pakottavan säännöksen poistaminen, koska esimerkiksi Suomessa kansallisen sääntelyn nojalla nostettaviin kanteisiin sovellettaisiin todennäköisesti sen maan lakia, jossa vahinko on tapahtunut eikä Suomen lakia.

Suuren valiokunnan olisi tärkeää esittää Suomen kantaan lisäystä, jonka mukaan Suomi vastustaa harmonisoidun vahingonkorvausvastuuregiimin ja niin sanotun pakottavan säännöksen poistamista direktiivistä.

Ilmastosuunnitelman toimeenpano parantaisi EU:n ilmastotavoitteiden edistämistä

Valtioneuvosto on aiemmassa kannassaan todennut, että sille on tärkeää ilmastonmuutoksen torjuminen määrätietoisilla toimilla yrityksissä korostaen samalla niiden merkitystä kilpailukyvyille. U-jatkokirjeessä VNK kuitenkin yllättäen esittää ilmastosuunnitelmia koskevan 22 artiklan poistamisen hyväksymistä kokonaan direktiivistä. Suomalaiset suuret yritykset raportoivat jo osana kestävyysraportointia myös ilmastosiirtymäsuunnitelmistaan.

Palkansaajakeskusjärjestöjen mukaan Suomen on tärkeää kannattaa kolmikantaneuvotteluissa yritysten ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevan velvoitteen säilyttämistä niin, että se sisältää 22 artiklan. On tärkeää, että artikla edellyttää puolestoista asteen tavoitteen kanssa yhteensopivan suunnitelman laatimista, viittaamista toimeenpanoon ja komission esityksen mukaisten sisältövaatimusten säilyttämistä.

Suuren valiokunnan on tärkeää tukea ilmastosuunnitelmia koskevan 22 artikla säilyttämistä direktiivissä komission esittämässä muodossa.

8.12.2025

Lisätiedot

Pia Björkbacka
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh.050 464 5342

Markus Penttinen
markus.penttinen@akava.fi
puh. 040 772 8861

Ville Kirvesniemi
ville.kirvesniemi@sttk.fi
puh. 040 681 8312